

<p>BOSNA I HERCEGOVINA VIJEĆE MINISTARA Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje</p>		<p>БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА САВЈЕТ МИНИСТАРА Агенција за предшколско, основно и средње образовање</p>
--	---	--

**ZAJEDNIČKA JEZGRA
NASTAVNIH PLANOVA I PROGRAMA
ZA KROSKURIKULARNO I MEĐUPREDMETNO
PODRUČJE DEFINIRANA NA ISHODIMA UČENJA**

ZJNPP za kroskurikularno i međupredmetno područje definirana na ishodima učenja

Voditeljica Projekta:

mr. sc. Žaneta Džumhur

Vanjski suradnici:

doc. dr. Dženana Husremović

mr. sc. Alisa Begović

mr. sc. Emina Bečić

mr. sc. Ante Jurić Marijanović

Projektni tim:

Maja Stojkić, ravnateljica Agencije za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje

Marija Naletilić, šefica Odjela za Zajedničku jezgru nastavnih planova i programa

Žaneta Džumhur, šefica Odsjeka za analizu, statistiku i IT podršku

Jasminka Nalo, stručna savjetnica za maternji jezik

Radna skupina:

mr. sc. Žaneta Džumhur

Jasminka Nalo

Smajo Sulejmanagić

Munira Nurkić Ujdur

Naira Jusufović

Slađana Vilotić

Ivana Bago

Radmila Bijelić

Radojka Vraneš

Ernest Šehić

Amela Omerbegović

Miroslav Marić

Emir Kazić

Sadik Selimović

Milena Krišto

Sanela Popović

KURIKULUM ZA TRANSPARENTNOST, KURIKULUM ZA ODGOVORNOST

Publikacija je izrađena u okviru projekta Europske unije „Kurikulum za transparentnost, kurikulum za odgovornost“. Sadržaj publikacije jest isključiva odgovornost autora i izdavača i niti u kojem slučaju ne predstavlja gledišta Europske unije.

Projekat financira Europska unija

Projekt podržali: Udruga Centar za razvoj medija i analize, Omladinski komunikativni centar Banja Luka, Infohouse

Napomena

Napisani izrazi samo u jednom gramatičkom rodu, odnose se podjednako na ženski i muški rod.

SADRŽAJ

Uvod	4
Zajednička jezgra nastavnih planova i programa za kroskurikularno i međupredmetno područje definirana na ishodima učenja Tablični prikaz oblasti, komponenti i ishoda učenja	6
Oblasti, komponente i ishodi učenja za kroskurikularno i međupredmetno područje	12
Ključne kompetencije i prožimajući pokazatelji	13
Literatura	15

UVOD

Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje (APOSO) je izradila *Zajedničku jezgru nastavnih planova i programa (ZJNPP) za kroskurikularno i međupredmetno područje definirano na ishodima učenja*.

Zajednička jezgra nastavnih planova i programa za kroskurikularno i međupredmetno područje definirano na ishodima učenja je izrađena po već utvrđenoj metodologiji razvitka Zajedničke jezgre nastavnih planova i programa. Uvažavajući specifičnosti kroskurikularnoga i međupredmetnoga područja, ponajprije su definirane oblasti i komponente za njih, a potom su za svaku komponentu definirani ishodi učenja¹ te na kraju pokazatelji za svaki ishod učenja. Oblast nosi naziv Pojedinaac i društvena odgovornost, a definirane komponente su: Poduzetništvo, Karijerna orijentacija i Antikorupcija. Pokazatelji su definirani sukladno razvitku i uzrastu djeteta na kraju predškolskoga odgoja i obrazovanja (uzrast od 5 do 6 godina), na kraju trećega razreda (uzrast od 8 do 9 godina), na kraju šestoga razreda (uzrast od 11 do 12 godina), na kraju devetogodišnjega odgoja i obrazovanja (uzrast od 14 do 15 godina), i na kraju srednjoškolskoga odgoja i obrazovanja (uzrast od 18 do 19 godina). Proces izradbe Dokumenta trajao je od svibnja 2014. do prosinca 2015. godine.

Polazišta za izradu *Zajedničke jezgre nastavnih planova i programa za kroskurikularno i međupredmetno područje definirano na ishodima učenja* bila su identificiranje ključnih kompetencija i životnih vještina u BiH (2011), te različiti pristupi kroskurikularnosti i međupredmetnoj povezanosti u Sloveniji, Hrvatskoj i drugim zemljama EU.

Tijekom definiranja *Zajedničke jezgre nastavnih planova i programa za kroskurikularno i međupredmetno područje definirano na ishodima učenja* sudjelovali su predstavnici pedagoških zavoda, Zavoda za školstvo Mostar, pedagoške institucije Brčko Distrikta BiH, odgajatelji, učitelji, nastavnici, srednjoškolski profesori, sveučilišni profesori i stručni savjetnici Agencije za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje.

Radna skupina temeljila je pristup definiranju ishoda učenja i pokazatelja² temeljila na razvoju ključnih kompetencija kako bi se opisala postignuća na kraju naprijed navedenih procesa učenja identificiranjem znanja, vještina i stavova. Radna skupina na početku odlučila se za *Bloomovu taksonomiju*³ obrazovnih ciljeva kao osnovu za razvoj ZJNPP-a. *Bloomova taksonomija* je jedan od najzastupljenijih teorijskih okvira za planiranje, pripremu i vrednovanje osnovnoškolskoga, srednjoškolskoga i visokoškolskoga obrazovanja.

Temelji učenja za *kroskurikularno i međupredmetno područje*, koji su utkani u *Zajedničku jezgru nastavnih planova i programa za kroskurikularno i međupredmetno područje definirano na ishodima učenja*, su sljedeći:

- kroskurikularne kompetencije nisu vezane samo uz sadržaj jednoga nastavnoga predmeta niti uz kurikulum nekog područja, nego se razvijaju unutar većeg broja predmeta, među predmetima i kroz kurikulume
- naglasak na integrativnom pristupu među predmetima i među kurikulumima, koji uključuje jednopredmetno i višepredmetno povezivanje (više pojašnjenja u Smejnicama za implementaciju *ZJNPP za kroskurikularno i međupredmetno područje definirano na ishodima učenja*)
- naglasak na autonomiji nastavnika u pristupu planiranju, pripremanju nastave pri izboru nastavnih metoda, oblika, sredstava i pomagala, kao i vrednovanju ostvarenosti ishoda učenja i pokazatelja
- naglasak na usmjerenost na ključne kompetencije koje same po sebi ne mogu biti vezane samo uz jedan predmet
- naglasak na aktivnom učenju i kritičkom mišljenju

¹ Vidjeti prilog 1. *Oblasti, komponente i ishodi učenja*

² Brojevi definiranih ishoda u Dokumentu prate pokazatelje pod istim brojem, ali za različiti uzrast.

³ Bloom, B.S. (Ed.), *Taxonomy of educational objectives: The classification of educational goals: Handbook I, Cognitive domain*, Longmans, Green, New York, 1956.

- promocija timskog rada i pristupa međupredmetnim sadržajima i međupredmetnim nastavnicima

Zajednička jezgra nastavnih planova i programa za kroskurikularno i međupredmetno područje definirana na ishodima učenja izrađena je imajući na umu višestruke izazove za nastavnike i učenike Bosne i Hercegovine. Učenje je cjeloživotni proces pa su, sukladno tomu integrirane ključne kompetencije za cjeloživotno učenje u Dokument: samoinicijativa i poduzetnička kompetencija, kreativna i produktivna kompetencija, učiti kako se uči, te socijalna i građanska kompetencija. Navedene kompetencije u Dokumentu predstavljaju prožimajuće teme *kroskurikularnog i međupredmetnoga područja* u definiranim pokazateljima.⁴

Zajednička jezgra nastavnih planova i programa za kroskurikularno i međupredmetno područje definirana na ishodima učenja predstavlja pedagoško-didaktičko-metodički referentni okvir

za individualni i kreativni rad škola, nastavnika i drugih djelatnika u odgoju i obrazovanju, kako bi se zajednički postupno doprinijelo novom konceptu vođenja i upravljanja kvalitetom obrazovanja u Bosni i Hercegovini.

Cilj *Zajedničke jezgre nastavnih planova i programa za kroskurikularno i međupredmetno područje definirane na ishodima učenja* jest prevazilaženje strategije odgoja i obrazovanja utemeljenoga na sadržaju koje učenik treba savladati tijekom jedne školske godine, nego je fokus na razvitku znanja, vještina i stavova da se riješe kompleksni zadaci mobiliziranjem svojih potencijala u određenom kontekstu. Povezivanje nastavnih predmeta u okviru tematske integracije, koristeći aktivnosti u okviru redovite nastave na različitim nastavnim predmetima, ostvaruju se ciljevi predmetnoga programa, a i definirani ishodi učenja koji se odnose na međupredmetno i kroskurikularno područje. Ishodi učenja mogu se ostvarivati različitim projektnim aktivnostima koje promoviraju timski rad, te povezivanju nastavnika i učenika. Razvijanjem znanja, vještina i stavova iz poduzetništva, učenici se osposobljavaju za učinkovito snalaženje u složenim uvjetima života i rada, prepoznavajući svoje potencijale izgradnjom upornosti i ustrajnosti pri ostvarenju zacrtanih ciljeva. Kako bi osoba mogla upravljati svojom karijerom, treba steći znanja i vještine koje će joj omogućiti da u svakom trenutku može procijeniti svoje osobine i interese, zahtjeve i mogućnosti tržišta rada, a i donijeti odluke najpovoljnije za sebe. Učenici trebaju biti osposobljeni za prepoznavanje oblika koruptivnoga ponašanja, kao i socijalnih posljedica korupcije, ali istodobno razvijati otpornost na različite pritiske koji se karakteriziraju kao korupcija, te razvijaju kompetencije koje omogućuju zrelo i konstruktivno socijalno i građansko djelovanje i ponašanje.

---

⁴ Vidjeti *Ključne kompetencije i prožimajuće pokazatelje kroskurikularnog i međupredmetnog područja*

Zajednička jezgra nastavnih planova i programa za kroskurikularno i međupredmetno područje definirana na ishodima učenja

Oblast 1: POJEDINAC I DRUŠTVENA ODGOVORNOST				
Komponenta 1: Poduzetništvo				
Ishodi učenja:				
1. Istražuje poduzetno djelovanje u različitim aspektima života.				
2. Analizira oblike i procese u poduzetništvu.				
3. Procjenjuje i predlaže svojstva poduzetnoga djelovanja u različitim kontekstima učenja i života.				
Pokazatelji područja vještina sukladno uzrastu za:				
Kraj predškolskoga odgoja i obrazovanja (5/6 god.)	Kraj 3. razreda (8/9 god.)	Kraj 6. razreda (11/12 god.)	Kraj devetogodišnjega odgoja i obrazovanja (14/15 god.)	Kraj srednjoškolskoga odgoja i obrazovanja (18/19 god.)
1a. Imenuje svoja interesovanja. 1b. Prepoznaje situacije koje su realizirane na temelju njegove ideje.	1a. Opisuje poduzetno djelovanje u neposrednom okružju (npr., učionici i školi).	1a. Objašnjava poduzetno djelovanje osoba iz neposrednogA okružja.	1a. Objašnjava razliku između pojmova poduzetnik i djelovati poduzetnički.	1a. Analizira različite oblike poduzetnogA djelovanja u odnosu na osobne i društvene ciljeve. 1b. Procjenjuje resurse za poduzetno djelovanje kako bi donio odluke u različitim situacijama. 1c. Povezuje poduzetno djelovanje s razvitkom pojedinca i društva.
				1d. Prepoznaje poduzetnički potencijal u sebi, te razvija vještine poduzetnogA djelovanja.

<p>2a. Opisuje zanimanja osoba iz neposrednoga okružja.</p>	<p>2a. Prepoznaje faze realizacije ideje. 2b. Imenuje oblike poduzetništva (zanati, udruge, javne ustanove, poduzeća...). 2c. Razlikuje što je račun i priznanica. 2d. Razlikuje proizvod i uslugu na jednostavnom primjeru.</p>	<p>2a. Predstavlja svoju poduzetničku ideju kroz faze realizacije ideje u djelo. 2b. Razlikuje oblike poduzetništva (zanati, udruge, kompanije, vladin, nevladin sektor, profitni, neprofitni sektor, zadruga - tradicionalno, korporativno i socijalno poduzetništvo). 2c. Opisuje pojmove prihod i troškovi. 2d. Identificira koristi od volonterskog rada za pojedinca i za društvo. 2e. Daje primjere ljudi s ulogama proizvođača, pružatelja usluga i potrošača.</p>	<p>2a. Koristi komponente projekta za realizaciju ideje. 2b. Objašnjava kako se osiguravaju resursi i upravlja resursima. 2c. Odabire volonterske aktivnosti sukladno interesima i potrebama. 2d. Procjenjuje dobit u odnosu na uložene resurse i troškove.</p>	<p>2a. Razrađuje komponente projektnoga ciklusa (osmišlja ideju, procjenjuje mogućnosti realizacije, izrađuje projekt). 2b. Odabire zainteresirane strane i prezentira projekt. 2c. Daje kritički osvrt za unapređenje projekata drugih osoba. 2d. Objašnjava korake u započinjanju poslovnih tvrtki i socijalnih poduzeća. 2e. Koristi načela volonterizma kao potencijal za razvitak poduzetničkoga djelovanja i zapošljavanja. 2f. Razlikuje financijske dokumente i financijske institucije. 2g. Razlikuje proizvode i usluge koji su u ponudi i potražnji na lokalnoj, državnoj i regionalnoj razini. 2h. Povezuje pojmove prihoda i rashoda s fazama realizacije ideje.</p> <p>1d. Objašnjava važnost sporednih efekata proizvodnje i važnost održivoga razvitka (misli zeleno).</p>
---	---	---	--	--

<p>3a. Opisuje individualno djelovanje i djelovanje u skupini;</p>	<p>3a. Usklađuje svoje djelovanje sa djelovanjem skupine;</p> <p>3b. Opisuje načine potpore drugima tijekom aktivnosti;</p> <p>3c. Opisuje prihvatljivo ponašanje u odnosu na javna dobra;</p> <p>3d. Završava zadatke u vremenskom okviru.</p>	<p>3a. Pojašnjava svoju ulogu i važnost u timu, i ulogu i važnost drugih članova.</p> <p>3b. Odabire individualno ili timsko djelovanje sukladno situaciji.</p> <p>3c. Procjenjuje posljedice svojih odluka i aktivnosti.</p> <p>3d. Obrazlaže svoj stav i dovodi u vezu s mišljenjem drugih.</p> <p>3f. Planira aktivnosti samostalno i u skupini / timu.</p> <p>3g. Uspoređuje rezultate svoga rada i rada drugih.</p>	<p>3a. Usklađuje svoje ciljeve s ciljevima tima.</p> <p>3b. Analizira učinak individualnoga i timskoga rada kako bi motivirao sebe i druge u ostvarivanju ciljeva.</p> <p>3c. Kritički procjenjuje inovacije i promjene.</p> <p>3d. Ilustrira rješenja ideja samostalno i u saradnji s drugima.</p> <p>3e. Objašnjava javna dobra (daje primjere o važnosti i ulozi javnih dobara i čimbenika koji utječu na javna dobra).</p>	<p>3a. Procjenjuje svoju ulogu u timu i djeluje sukladno njoj.</p> <p>3b. Daje kritički osvrt na svoje potencijale i potencijale tima.</p> <p>3c. Procjenjuje posvećenost svojim namjerama (učenje putom pokušaja i pogreške).</p> <p>3e. Pokreće aktivnosti na razini razreda, škole i na razini zajednice.</p> <p>3f. Koristi metode i tehnike kako bi rukovodio, organizirao i proveo specifičan projekt samostalno i u timu.</p> <p>3g. Argumentira svoje potencijale (socijalne vještine, prethodna znanja) i mogućnosti primjene;</p> <p>3h. Iznosi i obrazlaže mišljenja o etičkim pitanjima koja se odnose na različite vrste aktivnosti.</p>
		<p>3h. Predlaže rješenja problema.</p>		

Komponenta 2: Karijerna orijentacija				
1. Procjenjuje vlastite interese i vrijednosti, svoje snage i sposobnosti i formuliira životne uloge u kontekstu individualnog a iskustva. 2. Kritički procjenjuje odnos između vlastitih karakteristika, svijeta obrazovanja i svijeta rada. 3. Analizira važnost donošenja odluka i posljedica izbora u svim pogledima života. 4. Koristi konstruktivne načine upravljanja promjenama i strategijama.				
Pokazatelji područja vještina sukladno uzrastu za:				
Kraj predškolskoga odgoja i obrazovanja (5/6 god.)	Kraj 3. razreda (8/9 god.)	Kraj 6. razreda (11/12 god.)	Kraj devetogodišnjega odgoja i obrazovanja (14/15 god.)	Kraj srednjoškolskoga odgoja i obrazovanja (18/19 god.)
1a. Opisuje aktivnosti za koje iskazuje interes. 1b. Nabraja nekoliko zanimanja iz neposrednog okružja. 1c. Prepoznaje karakteristike zanimanja.	1a. Objašnjava zanimanja iz okružja. 1b. Razlikuje karakteristike zanimanja. 1c. Povezuje svoj interes sa karakteristikama zanimanja.	1a. Opisuje svoje snage i sposobnosti, kao i svoje interese. 1b. Objašnjava životne uloge.	1a. Opisuje vlastita znanja, vještine i stavove koji su važni za odabir nastavka školovanja, kao i za izlazak na tržište rada.	1a. Daje prioritet kompetencijama važnim za razvitak karijere.
2a. Pokazuje pozitivan stav o školovanju(???)	2a. Objašnjava odnos vlastitih karakteristika (uloženog truda, znatiželje) i postignutih rezultata.	2a. Povezuje interese, kao i potrebna znanja i vještine sa skupinama zanimanja.	2a. Donosi odluku o nastavku školovanja utemeljenu na procjeni odnosa vlastitih karakteristika i karakteristika škole, kao i potreba tržišta rada. 2b. Objašnjava važnost obrazovanja koje pojedinac stječe vlastitim radom, komunikacijom, čitanjem, razvijanjem vještina, iskustva i znanja.	2a. Donosi odluku o karijernom putu utemeljenu na procjeni odnosa svojih karakteristika i karakteristika svijeta obrazovanja i rada. 2b. Procjenjuje važnost učenja tijekom života i svojih aktivnosti u cilju unapređenja znanja, vještina i sposobnosti unutar osobne, građanske, društvene i poslovne perspektive.

3a. Prepoznaje kako se odluke i za njih vezana ponašanja odražavaju na donositelja odluke i na okružje.	3a. Daje primjer povezanosti odluke s njezinim posljedicama.	3a. Daje primjer kompleksnosti odnosa odluka i posljedica. 3b. Prepoznaje važnost donošenja odluka za nastavak školovanja i svijeta rada.	3a. Analizira prednosti i nedostatke alternativa u odabiru srednje škole i svijeta rada. 3b. Procjenjuje kako različiti čimbenici utječu na donošenje odluka u odabiru zanimanja i izlaska na tržište rada.	3a. Procjenjuje prednosti i nedostatke alternativnih karijernih putova. 3b. Procjenjuje kako različiti čimbenici mogu utjecati na donošenje karijernih odluka.
NP	NP	4a. Uspoređuje različite strategije upravljanja promjenama u neposrednom okružju.	4a. Planira korake u prilagođavanju na nastavak odgojno-obrazovnoga procesa u srednjoj školi.	4a. Provodi strategije upravljanja promjenama u razvitku karijere.

Komponenta 3: Antikorupcija

Ishodi učenja:

1. Kritički procjenjuje odnose između koruptivnih ponašanja i društvenoga razvitka.
2. Kritički procjenjuje odnose između individualnih karakteristika, konteksta i koruptivnih ponašanja.
3. Osmišlja osobni angažman u borbi protiv korupcije.

Pokazatelji područja vještina sukladno uzrastu za:

Kraj predškolskoga odgoja i obrazovanja (5/6 god.)	Kraj 3. razreda (8/9 god.)	Kraj 6. razreda (11/12 god.)	Kraj devetogodišnjega odgoja i obrazovanja (14/15 god.)	Kraj srednjoškolskoga odgoja i obrazovanja (18/19 god.)
1. Prepoznaje ispravna i pravedna ponašanja u neposrednom okružju.	1. Objašnjava primjere ispravnih i pravednih ponašanja u neposrednom okružju.	1. Opisuje elemente koruptivnih ponašanja u neposrednom okružju.	1. Objašnjava pojam korupcije, njezine pojave i posljedice u svim aspektima života.	1a. Analizira poveznice između sadržaja, konteksta i koruptivnih ponašanja. 1b. Opisuje ponašanja koja su kroz povijest bila neprihvatljiva, kažnjiva, a više nisu, i obratno. 1c. Određuje ponašanja koja su bila kažnjiva na određenim prostorima, a na drugim nisu.

2. Prepoznaje primjere vlastitih ispravnih i pravednih ponašanja.	2. Pokazuje odgovorno i etično ponašanje u školskim i izvanškolskim aktivnostima.	2. Objašnjava važnost poštivanja pisanih i nepisanih pravila i normi u zajednici.	2. Povezuje odgovorno ponašanje pojedinca i razvitak društva.	2. Procjenjuje kako različiti konteksti utječu na percepciju korupcije i koruptivno ponašanje.
3. Prepoznaje aktivnosti koje promoviraju socijalno prihvatljiva ponašanja.	3. Povezuje svoje djelovanje sa školskim aktivnostima koje promoviraju socijalno prihvatljiva ponašanja.	3. Provođi školske i izvanškolske aktivnosti koje imaju cilj prevenciju korupcije.	3. Konstruira manje projekte koji imaju cilj prevenciju korupcije.	3. Izrađuje projekte koji imaju cilj borbu protiv korupcije.

Oblast, komponente i ishodi učenja za kroskurikularno i međupredmetno područje

Oblast 1: POJEDINAC I DRUŠTVENA ODGOVORNOST
Komponenta 1: Poduzetništvo
Ishodi učenja:
Istražuje poduzetno djelovanje u različitim aspektima života. Analizira oblike i procese u poduzetništvu. Procjenjuje i predlaže svojstva poduzetnog djelovanja u različitim kontekstima učenja i života.
Komponenta 2: Karijerna orijentacija
Ishodi učenja:
Procjenjuje vlastite interese i vrijednosti, svoje snage i sposobnosti i formulira životne uloge u kontekstu individualnog iskustva. Kritički procjenjuje odnos između vlastitih karakteristika, svijeta obrazovanja i svijeta rada. Analizira važnost donošenja odluka i posljedica izbora u svim aspektima života. Koristi konstruktivne strategije upravljanja promjenama i strategijama.
Komponenta 3: Antikorupcija
Ishodi učenja:
Kritički procjenjuje odnose između koruptivnih ponašanja i društvenog razvitka. Kritički procjenjuje odnose između individualnih karakteristika, konteksta i koruptivnih ponašanja. Osmišlja osobni angažman u borbi protiv korupcije.

Ključne kompetencije i prožimajući pokazatelji

Ključna kompetencija	Prožimajući pokazatelji (indikator)
<p>Učiti kako se uči</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Razvijanje suodgovornosti za vlastito učenje, samoprocjena i definiranje vlastitih ciljeva učenja: <ul style="list-style-type: none"> ➤ razvijanje svijesti o vlastitim mogućnostima i o vlastitim jakim i slabim stranama, stilovima učenja, inteligencijama, kao i sposobnostima identificiranja sopstvenih potreba radi primjene sopstvenih strategija i procedura u procesu učenja. • Razvijanje sposobnosti popravljavanja, poboljšavanja (samoregulacija): <ul style="list-style-type: none"> ➤ preplaniranje, izvršenje, kontrola, korekcija različitih oblika komunikativnih aktivnosti (receptije, interakcije, produkcije, medijacije). • Upotreba različitih metoda i strategija učenja⁵: <ul style="list-style-type: none"> ➤ poznavanje i svjesno korištenje različitih strategija učenja; ➤ omogućivanje učeniku da stekne sposobnost otkrivanja svog najuspješnijeg i najbržeg načina za učenje, da odabere različite mogućnosti i da ih najbolje primijeni u praksi; ➤ razvijanje kritičkog stava od toga šta učenik u školi uči do vlastitog procesa učenja; ➤ sposobnost organizacije i uređivanje vlastitog učenja, razvijanje upornosti; ➤ razvijanje samomotivacije, samopouzdanja, potrebe za kontinuirano učenje.
<p>Socijalna i građanska kompetencija</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Prepoznavanje vlastitih emocija, zanimanje za, i poštivanje drugih kultura. • Razumijevanje vlastitog nacionalnog identiteta i sebe kao pripadnika jedne skupine u interakciji s kulturnim identitetom Europe i ostatka svijeta. • Svijest o europskom i svjetskom kulturnom naslijeđu, i o kulturnoj i jezičnoj raznolikosti svijeta. • Poznavanje lingvističkih i kulturnih posebnosti društva i zajednica u kojima se govori određeni strani jezik. • Razvijanje svijesti i razumijevanja socio-kulturnih i međukulturnih pravila i normi upotrebe stranog jezika, i razvijanje odgovarajućih strategija za komunikaciju, interpretaciju i korištenje poruka sukladno ovim pravilima i normama (socio-lingvistička kompetencija): <ul style="list-style-type: none"> ➤ Uvažavanje karakterističnih crta društvenih odnosa (pozdravi, način obraćanja); ➤ Uvažavanje pravila lijepog ponašanja (izraziti zahvalnost, naklonost, podijeliti brigu, radost itd.); ➤ Uvažavanje razlika u jezičnim registrima (razine formalizma); ➤ Sposobnost prepoznavanja dijalekta i akcenta (naglasak) kroz leksičke, gramatičke, fonološke, glasovne, paralingvističke (npr., govor tijelom) elemente; ➤ Konstruktivno komuniciranje i poštivanje u društvenim situacijama, raznolika međusobna komunikacija.

⁵ Pod strategijama podrazumijevamo najekonomičniji i najpotpuniji način, na koji korisnik uspijeva staviti u pogon vlastite resurse i sposobnost, kako bi odgovorio na potrebe određene situacije i ostvario željeni cilj. Upotreba strategija pretpostavlja primjenu metakognitivnih vještina učenja.

<p>Samoinicijativa i poduzetnička kompetencija</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Upravljanje projektima; • Prepoznavanje vlastitih jakih i slabih strana; • Rad u timovima na kooperativan i fleksibilan način; • Konstruktivno surađivanje u aktivnostima i upotreba vještina skupnog rada; • Upravljanje rizikom i razvijanje svijesti o odgovornosti.
<p>Kreativno-produktivna kompetencija</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Razvijanje kompleksnog mišljenja: <ul style="list-style-type: none"> ☞ sažimanje, generaliziranje, podrška upotrebi viših kognitivnih sposobnosti kao što su analiza, sinteza, vrednovanje, upotreba kritičkog mišljenja (razlikovanje između činjenica i mišljenja, argumentiranje teza); ☞ upotreba logičnog strukturiranja i nizanja argumenata kod primanja i tvorbe stranog jezika i saznavanja jezičnih zakonitosti; • Razvijanje kreativnosti i potrebe za izražavanjem, te osjećaj za estetske vrijednosti: <ul style="list-style-type: none"> ☞ proizvodnja i povezivanje različitih ideja, stvaranje pretpostavki i različitih proizvoda; • Razvijanje otvorenosti različitog kulturnog izražavanja i pripremljenosti za razvijanje vlastite kreativnosti i sposobnosti izražavanja: <ul style="list-style-type: none"> ☞ sposobnost toleriranja suprotnih ideja; ☞ donošenje zaključaka neovisno; ☞ razvijanje pozitivnog stava i spremnosti za relativiziranje sopstvenog stanovišta i sustava vrijednosti, razvijanje spremnosti za otklon u odnosu na ustaljena ponašanja prema drugim kulturama. • Podrška radoznalosti, želji za novim znanjima: <ul style="list-style-type: none"> ☞ omogućivanje izražavanja vlastitih misli, ideja, emocija; ☞ razvijanje sposobnosti posmatranja, sudjelovanja i integriranja novih iskustava i spremnosti za mijenjanje prethodnih.

Literatura:

Bloom, B.S. (Ed.), *Taxonomy of educational objectives: The classification of educational goals: Handbook I, Cognitive domain*, Longmans, Green, New York, 1956

Ključne kompetencije i životne vještine u Bosni i Hercegovini, Sarajevo (2011)

Ključne kompetencije 'Učiti kako učiti' i 'Poduzetništvo' u osnovnom školstvu Republike Hrvatske, Institut za društvena istraživanja, Zagreb (2007)

Okvirni zakon o osnovnom i srednjem obrazovanju u BiH (2003)

Okvirni zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju u BiH (2007)

Okvirni zakon o srednjem stručnom obrazovanju i obuci u BiH (2008)

Poduzetničko učenje-pristup ključnim kompetencijama ISCED nivo 2, SEECEL (2011)

Priručnik za nastavnike gimnazije i srednje strukovne škole-Integracija pristupa baziranog na ključnim kompetencijama i životnim vještinama, CIVITAS (2013)

Priručnik za nastavnike osnovne škole-Integracija pristupa baziranog na ključnim kompetencijama i životnim vještinama, CIVITAS (2013)

Strategija učenja o poduzetništvu u obrazovnim sistemima u Bosni i Hercegovini za period 2012-2015 sa Akcionim planom

Strategija za borbu protiv korupcije (2009.-2014.)

Strategija za borbu protiv korupcije (2015.-2019.)

Zajedničko jezgro cjelovitih razvojnih programa za rad u predškolskim ustanovama (2009)

Zakon o Agenciji za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje (2007)

AGENCIJA ZA PREDŠKOLSKO,
OSNOVNO I SREDNJE OBRAZOVANJE

Izdavač:

Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje

Za izdavača:

Maja Stojkić, ravnateljica Agencije za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje

Lektura:

Lejla Veiz

DTP:

APOSO